

Verslag bijeenkomst Dorpscoöperatie Krewerd

Datum: 13 november 2018
Aanwezig: zo'n 35 inwoners
Onderwerp: Leren van ervaringen met dorpscoöperaties elders
Bijlage: Sheets presentatie energieKansen

Op 13 november vertelden twee vertegenwoordigers van dorpscoöperaties over de totstandkoming en werking van de coöperaties. Hieronder een samenvatting en een overzicht van vragen en antwoorden. De sheets over de coöperatie energieKansen zijn bijgevoegd. Na de toelichting en vragenronde is snel gepeild of aanwezigen de oprichting van een dorpscoöperatie verder wilden onderzoeken. Daar was een ruime meerderheid voor. De werkgroep Dorpscoöperatie Krewerd gaat dus door en blijft alle inwoners hierin meenemen. De bijeenkomst sloot af met een korte toelichting op de voortgang van de werkgroep Energie en Duurzaamheid.

Coöperatie EnergieKansen in het kort

Ansen is een Drents dorp in de gemeente de Wolden. Er wonen ruim 300 inwoners (per 1-1.2018 345 red.). In 2012 werd in opdracht van de gemeente een Dorpsvisie opgesteld met verschillende onderwerpen. Een werkgroep van zo'n 5 personen ging aan de slag met het onderwerp Duurzaamheid. Na vaststelling van de Dorpsvisie begon de werkgroep met het geven van informatie en voorlichting aan inwoners. Bijvoorbeeld over ledverlichting en zonnepanelen. Daarmee kwam een beweging op gang en maakten inwoners werk van verduurzaming. Dit zorgde ervoor dat in 2014 de ambitie werd geformuleerd dat Ansen in 2020 energieneutraal moest zijn. In dat jaar bleek dat er nog geld in een subsidiepot beschikbaar was (SDE subsidie). Met hulp van onder andere de natuur- en milieufederatie, de provincie Drenthe en het Drents Landschap is het gelukt een subsidie te krijgen voor 600 zonnepanelen op het dak van een schuur van het Drents Landschap. Om dat project te kunnen realiseren was een 'bedrijf' nodig. Toen is de coöperatie energieKansen opgericht.

Belangrijke redenen om een coöperatie op te richten waren dat er geïnvesteerd en geld geleend moest worden en dat bij een coöperatie de leden bepalen wat er gebeurt. De coöperatie is in overleg met Dorpsbelangen en inwoners opgericht. In eerste instantie vormde de werkgroep het bestuur, later zijn er wisselingen in geweest. Het inleggeld bedroeg 50 euro en het jaarlijkse lidmaatschap 10 euro. Van de 200 gezinnen in Ansen zijn er nu 50 lid van de coöperatie. De coöperatie communiceert langs verschillende kanalen naar het hele dorp zodat iedereen weet wat de coöperatie allemaal doet en wanneer er een ledenvergadering is.

Inmiddels is het zonnedak uitgebreid naar 1000 panelen en is de coöperatie bezig met een zonneveld op land. Er komt ook een proefproject met een biovergister waarmee rioolafval omgezet kan worden in gas. Meer werkzaamheden en projecten van de coöperatie staan in de presentatie op sheets 8 en 9. Ansen is nog niet energieneutraal, maar er wordt al een behoorlijk deel bespaard en zelf opgewekt. Uiteindelijk moet Ansen een 'energie-eiland' worden waar alle eigen stroom wordt opgewekt en door het dorp zelf wordt gebruikt. De verwachting is dat er in toekomst ook stroom kan worden verkocht waardoor een beperkte winst gemaakt kan worden. Dat is nu nog niet het geval. **Website: energiekansen.nu**

Coöperatie Klooster en Buren in het kort

Kloosterburen ligt in de gemeente De Marne en heeft zo'n 570 inwoners. Omdat buurdorpen zich ook hebben aangesloten bij de coöperatie heet die Klooster en Buren.

Ook in Kloosterburen begon het met het opstellen van een dorpsvisie. Belangrijke aandachtspunten in de dorpsvisie waren het feit dat de voorzieningen onder druk kwamen te staan en dat beeldbepalende monumenten leeg kwamen te staan. Destijds bleek ook na studie dat wat belangrijk was voor de identiteit van het dorp, in handen was van eigenaren elders. Eigendom en belang waren dus erg versnipperd. Zo ging de slager bijvoorbeeld dicht toen de zorginstelling de voedselinkoop anders organiseerde. Er was geen binding met het dorp. Dat moest anders was het inzicht. Een periode van onderzoek en uitnodigen van betrokken partijen als gemeente, zorgaanbieders en woningbouwcoöperaties volgde. Het doel hiervan was in beeld te krijgen wat er mogelijk was om het dorp vitaal te houden. In 2007 bleek iedereen enthousiast over de plannen voor een eigen zorginstelling, de aanpak van de kloostertuin en een monument in het dorp. Het plan werd de jaren daarna stapje voor stapje verder uitgewerkt en soms ook wel wat aangepast. In 2009 bleek dat het niet ging lukken. De zorgaanbieder viel om, de gemeente kwam in zwaar weer en de woningbouwcoöperatie besloot zich terug te trekken.

Voor het plan was in eerste instantie een stichting met een bestuur opgericht. Ondanks de tegenslag, besloot het bestuur door te gaan en het meer op eigen kracht te doen. In 2010 besloot een van de drijvende krachten zich helemaal vrij te maken om de plannen in het dorp los te trekken. En dat is gelukt. De coöperatie is opgericht en er sloten zich vier dorpen bij Kloosterburen aan. De coöperatie is inmiddels vastgoedeigenaar geworden. Het zorggebouw is gekocht en dat verhuurt de coöperatie. De coöperatie heeft verpleegkundigen en andere zorgverleners in dienst. Ook mensen die niet in het zorggebouw wonen, kunnen een beroep doen op de zorg. Naast het zorggebouw heeft de coöperatie ook andere publieke ruimtes in het dorp in eigendom zoals de notariustuin. Naast de zorgverleners zijn zo'n 30 zzp-ers betrokken bij de coöperatie. Die komen zoveel mogelijk uit de direct omgeving.

De manier waarop de kleinschalige zorg dichtbij huis is geregeld door Klooster en Buren trekt veel aandacht van onder andere zorgverzekeraars en zorginstellingen. Het lukt de zorg betaalbaar te houden, ook voor mensen met een kleine portemonnee. Het dorp plukt er de vruchten van. Het inwonertal groeit, de huizenprijzen stijgen en het is een fijne plek om te wonen.

Een belangrijke les is dat er heel veel kennis in de gemeenschap zit. Door die kennis ook in te brengen nemen mensen verantwoordelijkheid. Jaarlijkse contributie is 20 euro per jaar. Maar de belangrijkste bijdrage is de investering door kennis beschikbaar te stellen. Dat gebeurt overigens vaak tegen een bescheiden vergoeding. De coöperatie is gebouwd op het principe van 'wederkerigheid': je mag iets halen, maar je moet ook iets geven.

Website: kloosterenburen.nl

Vragen en antwoorden

Vraag	Antwoord
Werd in Ansen eerst de coöperatie opgericht of was het zonnedak er eerst?	Eerst was de coöperatie er. Die hadden we nodig voor een lening om het zonnedak te kunnen aanleggen. Via de verkregen subsidie komt het geld in 15 jaar weer terug.
Hoeveel leden had coöperatie energieKansen in eerste instantie?	Eerst 40 en nu 50
Leveren panelen stroom aan niet leden?	Ja, indirect. De stroom wordt verkocht aan energieleverancier Van de Bron. Daar nemen dorpsbewoners weer stroom van af. Nu werkt het nog zo dat je weet dat je groene stroom koopt, maar dat je niet weet waar die stroom vandaan komt. Als je een energie-eiland wordt, dan weet je dat wel. Dan wordt de stroom opgewekt en gebruikt binnen het eiland. De coöperatie krijgt een vergoeding voor de stroom. Tot nu toe blijft er nog geen geld over. Als dat wel zo zou zijn, dan steekt men dat in eigen dorp.
Dus de coöperatie energieKansen speelt nu quitte?	Dat klopt bijna. Naar schatting blijft het op termijn zo'n 2000 euro per jaar over. Er moet nog meer worden opgewekt. De boeren doen nog niet mee. De wens is de daken van de boeren ook te gebruiken.
Hebben niet leden ook energieadvies gehad?	Ja. Alle voorlichting en adviezen waren voor iedereen toegankelijk.
Is het gebruiken van een dak van Drents landschap gratis?	Nee. Zij gebruiken zelf ook een deel van de opgewekte stroom. Daarvoor zijn extra panelen op dak gelegd waar ook subsidie voor is verkregen. De opbrengst van die panelen gaat dus naar het Drents Landschap.
Er moet wel een motor achter zitten. We horen over een behoorlijke tijdsinvestering. Hoe organiseer je dat? Of worden ook mensen ingehuurd?	In Kloosterburen is alles geprobeerd. Eerst werd iemand ingehuurd. Later is ook door dorpsgenoten gedaan. Dat werkte goed omdat het bekenden zijn. De drijvende kracht ontvangt inmiddels een salaris uit de coöperatie. In Ansen bestaat de groep voor een deel uit gepensioneerden. Die steken er soms 2 tot 3 dagen per week in. Dat doet overigens niet iedereen. Eigen mensen in het dorp hebben ook veel kennis en kunnen helpen.
Reden om de coöperaties op te richten heeft onder meer te maken met de democratische aanpak. Hoe werkt dat?	Ansen: de leden krijgen alle belangrijke besluiten voorgelegd. Zij mogen hierover stemmen. Zij bepalen dus wat de coöperatie doet of niet doet. De agenda wordt gepubliceerd en daar staan alle onderwerpen op. Alle andere relevante informatie staat ook op de website.

	<p>In Kloosterburen was er eerst een stichting, dat werd later een coöperatie. Toen men aan de slag ging met zorg moest de regie bij de gemeenschap komen en sloten vier dorpen zich erbij aan. De onderwerpen gingen ook de inwoners van andere dorpen aan. Alle leden stemmen mee.</p>
<p>Krewerd is klein. Moet dat zo blijven of moeten we juist gaan samenwerken?</p>	<p>Klooster en burenen: hier is het heel rustig en natuurlijk verlopen. In het begin is een kerngroep nodig die de boel trekt en het avontuur aan wil gaan. Het gaat niet sneller als je groter bent. De kwaliteit en betrokkenheid van leden zijn belangrijker.</p> <p>Ansen had de schaal niet beperkter gewild. De eenheid van het dorp is belangrijk. Het is prima om samen te werken met andere dorpen maar dan wel allemaal met een eigen coöperatie. Als je kleiner bent, kun je het tempo er goed inhouden.</p>
<p>Is Krewerd te klein?</p>	<p>Wat energieKansen betreft niet. Het is goed mogelijk een energieproject tot een goed einde te brengen. Krewerd kan juist mooi een energie-eiland worden.</p>
<p>Nemen ze je wel serieus als gesprekspartner als je klein bent?</p>	<p>Klooster en Buren geeft aan dat in eerste instantie vaak de vraag was hoeveel draagvlak er in het dorp was. Die wordt nu niet meer gesteld. Dat heeft enerzijds te maken met de leden, maar ook met de opgebouwde kennis. De coöperatie is deskundig geworden en zit nu overal aan tafel, tot in de Tweede Kamer aan toe.</p>
<p>Is er een boek of naslagwerk gemaakt? Waar wij van kunnen leren?</p>	<p>Veel kennis staat op de websites (zie hierboven). Er zijn de afgelopen jaren veel coöperaties opgericht, dus de kennis is beschikbaar. De vraag is nu meer wat je als dorp met een coöperatie wilt bereiken.</p>
<p>Heb je als coöperatie zoveel geld dat je ook mensen kunt inhuren?</p>	<p>Er blijkt veel kennis in de dorpen te zijn. Het is belangrijk die eerst aan te boren. Door het zelf te doen vergroot je de saamhorigheid. Bijvoorbeeld in Ansen waar dorpsbewoners in een boerderij zelf een dorps huis hebben gebouwd.</p> <p>Kennis is wel erg belangrijk, de tip is de kennis die je niet hebt er wel bij te zoeken.</p>
<p>Hebben wij genoeg energie en tijd in het dorp? Er moet veel gebeuren in het dorp.</p>	<p>Ervaring leert dat bewoners meer kunnen dan vooraf gedacht. De gemeente kan ook vaak ondersteunen. Zeker als de vraag is 'we hebben als coöperatie besloten dit te gaan doen, hoe kan de gemeente helpen'?</p> <p>Kloosterburen doet geen beroep meer op de gemeente, maar werkt vooral met andere partijen zoals bijvoorbeeld de Stichting Doen. Zij hadden snel fondsen voor de Kloostertuin geregeld. Nadat de tuin was</p>

	aangepakt besloot de gemeente deze over te doen naar de coöperatie.
Wat willen jullie ons nog meegeven?	<p>In Ansen hielp het samen de ambitie uit te spreken dat Ansen in 2020 energieneutraal moest zijn. Kies dus een duidelijk gezamenlijk doel.</p> <p>In Klooster en Buren werd het doel ook breed gesteund. Iedereen wilde het dorp vitaal houden en mensen verbinden.</p>

Ondertussen wordt vanuit Experiment Krewerd gewerkt aan een eerste opzet voor een energieplan Krewerd. Hoe staat het daarmee?

De werkgroep energie en duurzaamheid buigt zich over de vraag op welke manier Krewerd duurzamer kan worden. Het buurtinitiatief Boven Pekela Energieneutraal kreeg onlangs miljoenen uit Den Haag. Stel dat dit in Krewerd ook zou lukken?

Daarvoor is eerst een schets gemaakt van de maatregelen die in Krewerd mogelijk zijn wat het zou kosten. Denk daarbij aan gasbesparing, energieopwekking en productie van groen gas. De gemeente Delfzijl en de provincie Groningen hebben die schets gekregen om eens te kijken welke (financiële) ondersteuning zij kunnen bieden.